

## **С Т А Н О В И Щ Е**

**ЗА ПРЕПОДАВАТЕЛСКАТА, НАУЧНАТА, ОРГАНИЗАЦИОННАТА,  
НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКАТА И ПРОЕКТНА ДЕЙНОСТ НА  
ГЛАВЕН АСИСТЕНТ Д-Р ЛЮБОМИР ЦВЕТАНОВ КРЪСТЕВ,  
КАНДИДАТ В ОБЯВЕНИЯ КОНКУРС ЗА ДОЦЕНТ ПО  
ПРОФЕСИОНАЛНО НАПРАВЛЕНИЕ 2.2. ИСТОРИЯ И  
АРХЕОЛОГИЯ (НОВА ИСТОРИЯ – ИСТОРИЯ НА  
ВЕЛИКОБРИТАНИЯ ПРЕЗ XIX ВЕК), ЗА НУЖДИТЕ НА  
ИСТОРИЧЕСКИ ФАКУЛТЕТ НА СОФИЙСКИЯ УНИВЕРСИТЕТ  
„СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ”, ОБЯВЕН В ДВ, БР. 24 ОТ 17.03.2023 Г.**

По силата на обстоятелствата съм имал възможност да се запозная с изследователския потенциал и научните постижения на главен асистент д-р Любомир Кръстев, тъй като бях един от рецензентите на неговата докторска дисертация „Наполеон Бонапарт в британското обществено мнение“, защитена през 2017 г. Още с нея Любомир Кръстев демонстрира детайлно познаване на историческите изследвания, отлични умения за историографски анализ, умение за системно дирене в съответните британски архивохранилища, и което е особено значимо, способност да интерпретира по изчерпателен начин и в оригинален ракурс изследваните явления.

Любомир Кръстев е придобил квалификация като специалист по история в Историческия факултет на Софийския университет (с магистратура през 2013 г., със специализация по „Нова и съвременна история“). През 2014-2017 г. той е бил хоноруван асистент по Нова (обща)

история в Катедра „Нова и съвременна история“ на Историческия факултет, а от 2017 г. е главен асистент.

От документите за конкурса на д-р Любомир Кръстев е видно, че той има широка преподавателска работа, свързана с воденето на семинарни упражнения, четенето на основни и специализирани курсове (магистърски и бакалавърски) в областта на Новата и съвременната история и на съвременните международни отношения. Те са водени в Историческия факултет и Факултет „Класически и нови филологии“ на Софийския университет. Бил е също гостуващ преподавател университета „Йоханес Гутенберг“ в Майнц по програмата Еразъм+ (2018 г.) и в катедрата по Нова история на Кьолнския университет (2021 г.)

През годините Любомир Кръстев е развивал широка научно-практическа и проектна дейност: като ръководител на научните проекти „От черната смърт до холерата. борбата срещу епидемиите в историческа перспектива, XIV-XIX в.“ (2020), „Ранномодерна Европа. граници и противоречия“ (2021), финансирани от Фонд „Научни изследвания“ на Софийския университет; участвал е като организатор или съорганизиращ на научни прояви и конференции: на международната конференция „Conflict Situations and Their Consequences“ (София, 2014 г.); на националната конференция „Памет и забравя в историята“ (Кюстендил, 2018 г.); на националната конференция „Градът в историята“ (Кюстендил, 2019 г.); на националната конференция „Ранномодерна Европа. Граници и противоречия“ (София, 2021 г.); на международната конференция „От черната смърт до холерата. борбата срещу епидемиите в историческа перспектива, XIV-XIX в.“ (2022 г.); на националната изложба „Един факултет - четири годишнини. 50 години от самостоятелното съществуване на Историческия факултет на Софийския университет „Св. Климент Охридски“ (2022 г.).

Любомир Кръстев показва неотслабващ афинитет към проблеми на британската история през Ново време (конкретно XIX век), като постоянно разширява проблемно-хронологическите рамки на своя научен интерес.

Като единствен кандидат той се явява на конкурса с две монографии – „Наполеон Бонапарт в британското обществено мнение (1796 – 1815) (София: Университетско издателство „Св. Климент Охридски“, 2023, 300 с.), която е преработен вариант на неговата докторска дисертация и „Войната на Палмерстън. Великобритания, Кримската война и балансът на силите“ (София: Университетско издателство "Св. Климент Охридски“, 2022, 278 с.), и дванадесет научни статии и студии.

През 2019-2021 г. Любомир Кръстев е бил постдокторант към Историческия факултет, като е работил по темите „Британците между франкофобията и русофобията в навечерието и по време на Кримската война“ и „Източният въпрос в дневниците на кралица Виктория в годините на Кримската война.“ Публикувал е съответно статии свързани с британската политика по Източния въпрос, руско-британските отношения и Кримската война („Посещението на император Николай във Великобритания през 1844 г.“; „Конфликтът между католици и православни за покровителството на Светите места в Палестина в навечерието на Кримската война“; „Холерата сред съюзническите войски по време на Кримската война, 1853-1856 г.“; „Размисли за русофобията във Великобритания през първата половина на 19. в.“; „Британското обществено мнение и Кримската война, 1854—1856 г.“)

По този начин той е уплътнил на историческия фон на представената за хабилизация монография „Войната на Палмерстън. Великобритания, Кримската война и балансът на силите“ (София: Университетско издателство "Св. Климент Охридски“, 2022).

Интересът към Кримската война като едно от най-важните събития в историята на XIX век датира още от времето когато тя се е водила, продължава повече от век и половина, и вероятно той ще продължава да бъде интензивен предвид резонанса от събитията в региона през последните години. Войната е била обстойно изследвана и интерпретирана от всевъзможни ъгли от английски, френски, руски, турски, немски, американски, български и други автори, и както посочва Любомир Кръстев, литературата е необятна. Но независимо от това могат да бъдат открити нови хоризонти и изследователски ракурси, защото винаги оценяваме исторически явления от съвременна гледна точка.

Любомир Кръстев е избрал да разглежда тази война през призмата на личността и политиката на дългогодишния външен министър и министър-председател Хенри Джон Темпъл, трети виконт Палмерстън. Биографичния подход е основателен, защото в крайна сметка историята не е игра на абстрактни и имперсонални сили, а се твори от конкретни личности и обществени групи, със съответните специфични характеристики и мотивации. Биографичният подход е един начин да се придаде жизненост на историята и тя, така да се каже, да се хуманизира.

Действително лорд Палмерстън, макар донейде противоречива в политическо и морално отношение фигура, е един от най-значимите творци историята на XIX век във Великобритания и в световен мащаб. Наричан е „най-английския министър някога управлявал Англия“, което би трябвало да означава пълна посветеност на стремежа за налагането на Pax Britannica в световен мащаб, понякога и с доста брутални методи.

Задачата, която си е поставил Любомир Кръстев, е огромна предвид колосалния обем на документацията, така че монографията особено впечатлява на първо място с фундираността на изследването. Авторът е привлякъл документи от Националните архиви в Кю Гардънс, Ръкописния

отдел на Британската библиотека, Националният армейски музей в Челси, Кралският архив в Уиндзор, Градския архив на Лондон, парламентарните дебати, сборници публикувани документи, както и разнообразна преса. Авторът не се е впуснал да прави подробен преглед на историографията в увода, защото само той би заслужавал отделна монография, но в изложението личи детайлно познаване на предшестващите изследвания.

Целта на автора е с монографията да се открие значимата роля на британския политик в усилията му да възпира руската експанзия в Европа, като кулминация на неговата политика е британското участие във войната срещу Русия през 1854-1856 г. Любомир Кръстев по такъв начин желае да опонира на традиционния подход към интерпретирането на Кримската война с разглеждането на войната през парадигмата на Източния въпрос, на личната политика на руския цар Николай I или чрез акцентирането върху опитите на Наполеон III да легитимира своята власт чрез външнополитически успехи.

Според автора основен мотив на политиката на Палмерстон в случая е „нетипичната загриженост за опазването на относителното равновесие на силите в Европа“. Основна цел на британските политици, както и на всички други, е осигуряване на националната сигурност. През голяма част от Новото време Британия, макар вече практически да не притежава европейски владения и да няма териториални амбиции, вижда в издигането на която и да е сила до господстващо положение на континента пряка заплаха за страната. В такива случаи за парирание на подобно развитие се прибегва до коалиране с други европейски сили, в случая с Кримската война – с Франция, един традиционен противник. Мотив на британското участие е също така предотвратяване на всяка потенциално предизвикателство или заплаха за световното военноморско господство (т. нар. „двоен стандарт“). Войната от 1853-56 г. е наричана „Кримска“, но тя има и глобални

измерения - британската флота действа в Балтийско море и даже в Тихия океан, като основният удар е срещу Севастопол – най-важната руска военноморска база. Заплахата за Британска Индия от руска страна, въпреки споровете за реалния или митичен характер на „Голямата игра“ в Азия, също не е без значение.

Така че може да се съгласим с автора, че дейността на Палмерстън по време на Кримската война не може да се определя единствено като проява на русофобска политика, а се основава на една цялостна концепция за международните отношения, която се формира след края на Наполеоновите войни.

Макар че се фокусира върху политиката на Палмерстън, авторът представя наред с това истинска панорама на различните аспекти на войната – военни, технологични, икономически, дипломатически, медицински и прочие, както и на нейните последици.

Трудът на Любомир Кръстев предлага кохерентен анализ на изследваната тема като отправя определено предизвикателство към някои от установените наративи. Изчерпателното изследване и оригиналният ракурс правят монографията „Войната на Палмерстън. Великобритания, Кримската война и балансът на силите“ едно забележително научно постижение. Със своите изяви и постижения Любомир Кръстев изпъква като завършен и авторитетен изследовател и преподавател.

От справката за изпълнението на минималните национални изисквания по чл. 26 от ЗРАСРБ се вижда че Любомир Кръстев притежава необходимия брой точки за заемане на академична длъжността „доцент“.

Преподавателската, научноизследователската и научно-приложната дейност на главен асистент д-р Любомир Цветанов Кръстев отговаря на всички изисквания за заемане на академичната длъжност „доцент“.

посочени в Закона за развитието на академичния състав в Република България и в Правилника за прилагане на Закона. Затова с убеденост подкрепям неговия избор за „доцент“ по по професионално направление: 2.2. История и археология (Нова история – История на Великобритания през XIX век).

20 юни 2023 г.

проф. Румен Генов